

STAPPENPLAN SPEELRUIMTE

Dit informatieblad is bedoeld voor iedereen die zich wil gaan inzetten voor de realisatie, de renovatie of het beheer van een speelvoorziening in de woonomgeving.

De behoefte om een speelvoorziening te gaan realiseren of renoveren komt meestal voort uit de constatering dat de woonomgeving hierin tekort schiet. Bijvoorbeeld: er is onvoldoende speelruimte voor bepaalde leeftijdsgroepen of de speeltuin is onveilig en biedt weinig variatie in spelvormen.

Dit stappenplan is een leidraad voor buurtbewoners die zelf het initiatief nemen om de speelomgeving te verbeteren.

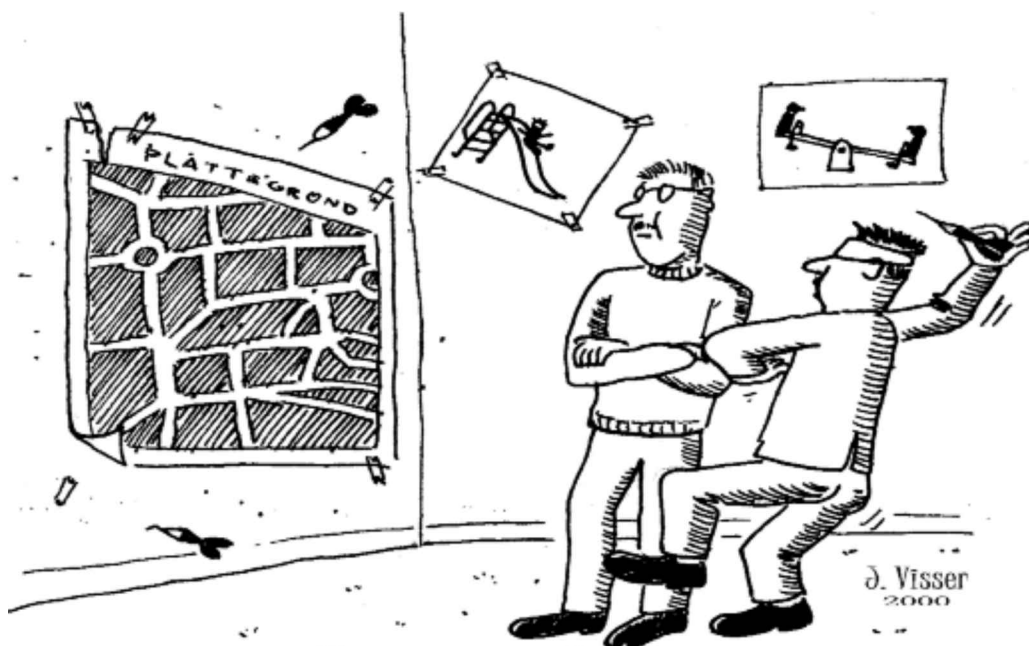
Dit informatieblad maakt deel uit van de serie 'Informatiebladen speelruimte'. Een aantal stappen wordt in andere bladen van deze serie verder uitgewerkt.

De meeste initiatiefnemers hopen dat ze hun plannen binnen enkele maanden kunnen realiseren. De praktijk leert echter dat het hele traject veel meer tijd in beslag neemt dan aanvankelijk verwacht, soms zelfs twee jaar of langer. Om zo efficiënt en zo effectief mogelijk te kunnen werken is het van groot belang alle noodzakelijke stappen in de juiste volgorde te nemen.

Dit informatieblad beschrijft in grote lijnen dit stappenplan. Afhankelijk van de grootte van het project, een kleine speelplek of een grote speeltuin, zijn bepaalde stappen meer of minder relevant of kunnen sommige stappen worden overgeslagen. Uitgangspunt is een grote renovatie of eerste aanleg.

1. Draagvlak in dorp of buurt

Om een speelvoorziening te realiseren hebt u voldoende draagvlak nodig binnen het dorp of de buurt. U hebt mensen nodig voor de uitvoering van werkzaamheden bij het realiseren en beheren van de speelvoorziening, maar ook voor het inventariseren van de wensen en behoeften. Daarnaast hebt u mensen nodig voor de werving van fondsen of het opzetten van acties waarvan de opbrengst ten goede komt aan de speelvoorziening. Ook zullen er bewoners zijn die in eerste instantie niet zo blij zijn met de speelvoorziening omdat zij overlast vrezen. Het is belangrijk om zo veel mogelijk rekening te houden met de wensen van buurtbewoners. Het verstrekken van informatie aan de mensen in de buurt gedurende het gehele traject is een vereiste. Een plan waarin u op een rijtje zet wanneer wat gepubliceerd moet worden is een goed hulpmiddel.

2. Organisatie

Er is een organisatiestructuur nodig van waaruit alle activiteiten worden ondernomen. Het allereerste initiatief zal door enkele personen worden genomen. Vervolgens formeert u een werkgroep die representatief is voor de buurt of het dorp. Let hierbij ook op de kwaliteiten van de vrijwilligers binnen de groep. U hebt mensen nodig die goed kunnen organiseren en mensen met financiële en technische deskundigheid. Maar ook mensen die de handen uit de mouwen steken bij financiële acties, bij de aanleg van de speelvoorziening en straks bij het beheer en onderhoud. Het is aan te bevelen een organisatiestructuur op te zetten waarin de juiste persoon op de juiste plek kan gaan functioneren.

Er kunnen tijdelijke functies worden gecreëerd die na de realisatie op houden te bestaan, bijvoorbeeld 'werving van sponsors'. En functies die ook na de realisatie blijven bestaan, bijvoorbeeld 'onderhoud speeltoestellen'. De organisatie groeit meestal gedurende de rit uit tot een goed werkend model. Tussentijds bijstellen zal nodig blijken te zijn. Het is van groot belang direct aan het begin de rechtspersoonlijkheid te regelen. Als een werkgroep zonder rechtspersoonlijkheid activiteiten gaat uitvoeren kunnen de werkgroepleden hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld door een eventuele schadelijgende partij. Om dit te voorkomen zal de werkgroep een rechtspersoon moeten vormen, een vereniging of stichting. Ook kan worden aangehaakt bij een bestaande rechtspersoon, bijvoorbeeld een buurtvereniging of een jeugdvereniging. Dit gebeurt vaak bij kleinere speelvoorzieningen. Net zoals alle privé-persoon in Nederland er verstandig aan doen een Wettelijke Aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten, zal ook de genoemde rechtspersoon dit moeten doen. Hierdoor zijn mogelijke schadeclaims die volgen uit de wettelijke aansprakelijkheid afgedekt.

3. Samenwerkingspartners

De belangrijkste samenwerkingspartner is de gemeente. De gemeente is als eerste verantwoordelijk voor de inrichting van de openbare ruimte. De mooiste speelvoorzieningen die volledig aansluiten op de behoeften in de buurt of het dorp ontstaan als gemeente en particulier initiatief in gelijkwaardig partnerschap optimaal met elkaar samenwerken. Het is dus van belang om de gemeente in een vroeg stadium bij de plannen te betrekken. Andere samenwerkingspartners kunnen zijn: buurtverenigingen, een jeugdvereniging, een kindercentrum of peuterspeelzaal, een basisschool, een speciale school waarop ook gehandicapte kinderen zitten of een medisch kinderdagverblijf. Deze laatste kunnen de organisatie goed van dienst zijn om de speelvoorziening geschikt te maken voor samenspel van gehandicapte en niet-gehandicapte kinderen.

Er zijn ook organisaties waar u kunt aankloppen voor professionele hulp: de lokale welzijnsinstellingen, de landelijke NUSO, de provinciale NUSO-organisaties en het provinciaal Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen.

4. Oriëntatie op de mogelijkheden

- Het is belangrijk dat u een goed overzicht hebt van de woonomgeving en alle spelmogelijkheden. Niet alleen de formeel ingerichte speelvoorzieningen met hoofdzakelijk speeltoestellen, maar ook alle andere speelaanleidingen zoals de straat, de stoepen, het rommellandje, het trapveldje, het water. Informele speelaanleidingen hoeven immers niet nog eens terug te komen bij de aanleg van een formele speelvoorziening.
- U zult niet alleen moeten weten welke speelaanleidingen ontbreken, u zult ook moeten bekijken waar jeugdigen het beste kunnen spelen. Hier spelen ruimte en bereikbaarheid een rol. Jonge kinderen spelen dichtbij huis en ze moeten de speelvoorziening op een veilige manier kunnen bereiken. Misschien komt u wel tot de conclusie dat de te renoveren speelvoorziening op een heel verkeerde plek ligt.
- Ook zult u moeten kijken naar het spelaanbod voor de diverse leeftijdsgroepen. Zijn er voor alle jeugdigen in de buurt voldoende speelaanleidingen? Zijn er ook gehandicapte kinderen die op de speelvoorziening zijn aangewezen en hoe kunt u rekening houden met hun beperkingen?
- Veel van bovenstaande informatie kunt u krijgen via de jeugdigen zelf. Zij weten het beste wat er schort aan hun speelomgeving, zij maken immers dagelijks gebruik van hun directe woonomgeving. Met andere woorden: voor volwassenen is het haast onmogelijk om de woonomgeving op kindhoogte te bekijken en te beoordelen.
- Er zijn voor elke leeftijdsgroep speciale inspraakmethodieken ontwikkeld om samen met jeugdigen naar hun speelomgeving te kijken en te inventariseren wat er ontbreekt. Dergelijke projecten leveren veel informatie op die goed bruikbaar is bij het inrichten van een nieuwe speelvoorziening of het renoveren van een bestaande voorziening.
- De gemeente beheert de openbare ruimte, zij kan informatie verstrekken over de mogelijkheden binnen bestemmingsplannen. De gemeente zal goede randvoorwaarden moeten creëren om het bewoners mogelijk te maken mee te doen in het beheer van een deel van de openbare ruimte. De meeste gemeenten hebben een speelruimtebeleid ontwikkeld waarop bewonersinitiatieven kunnen aansluiten.

- Inventariseer de wensen van alle buurtbewoners, ook van de mensen die misschien liever geen speelvoorziening in hun buurt willen omdat zij bijvoorbeeld overlast vrezen.
- Vraag ook andere belanghebbende organisaties in de buurt, de school, de peuterspeelzaal en/of het kindercentrum naar hun wensen en behoeften.

5. Programma van eisen

Alle wensen en behoeften moeten worden opgenomen in een 'Programma van eisen'. Hierin komt precies te staan waaraan de nieuwe of te renoveren speelvoorziening moet voldoen. Het is zaak om dit Programma van eisen enigszins te laten aansluiten bij de financiële mogelijkheden (*zie hiervoor 8. Financieringsplan*).

Het Programma van eisen wordt besproken met alle betrokkenen die hun wensen en behoeften kenbaar hebben gemaakt en zo nodig bijgesteld.

6. Schetsontwerp

Het Programma van eisen moet worden vertaald in een schetsontwerp voor de nieuwe speelvoorziening. Het is raadzaam om hiervoor een professionele ontwerper aan te trekken. Deze ontwerpers zijn gespecialiseerd in het vertalen van het Programma van eisen in een mooi en uitdagend schetsontwerp. Zij kunnen oplossingen aanbieden waaraan u in de verste verte niet gedacht zou hebben. Zij kijken niet alleen naar speeltoestellen maar naar de gehele groeninfrastructuur.

Aan zo'n professioneel ontwerp zijn kosten verbonden, maar de ervaring leert dat u deze kosten uiteindelijk dubbel en dwars terugverdient. U krijgt een speelvoorziening van een betere kwaliteit en fondsen en sponsors leveren een hogere bijdrage aan een professioneel opgezet plan.

7. Investeringsbegroting

Aan de hand van het schetsontwerp wordt een investeringsbegroting gemaakt. Hierin worden alle kosten opgenomen die gemaakt moeten worden om de speelvoorziening te kunnen realiseren. Dat zijn de kosten voor de groeninfrastructuur, de speeltoestellen, mogelijk een gebouwtje en nutsvoorzieningen.

8. Financieringsplan

In het financieringsplan wordt aangegeven hoe de investeringen worden gefinancierd. Het financieringsplan bestaat meestal uit drie delen: de bijdrage van de gemeente, de bijdragen van fondsen én de eigen inbreng.

De grootste bijdrage zal van de gemeente moeten komen. Hiervoor zult u in een vroeg stadium met de gemeente moeten overleggen op basis van goede argumenten. Zonder een substantiële bijdrage van de gemeente (40 - 50% van de totale kosten) zal het moeilijker zijn om landelijke fondsen voor uw project te interesseren. Ook sponsors zullen eerst kijken wie er nog meer meedoen. Naast de bijdrage van fondsen en sponsors zal de eigen organisatie nog een bijdrage kunnen leveren door het organiseren van financiële acties en door zelfwerkzaamheid.

9. Exploitatiebegroting

Veel potentiële financiers willen graag weten of de financiële toekomst van de nieuwe of te renoveren speelvoorziening gegarandeerd is. Zij willen daarom een meerjaren-exploitatiebegroting zien. Hieruit blijkt hoe de organisatie 'het bedrijf' wil gaan runnen. Het is natuurlijk ook voor de organisatie zelf van belang hierover na te denken.

De jaarlijks terugkerende exploitatielasten worden in beeld gebracht en ook de wijze waarop deze kosten worden gedekt. De speelvoorziening moet door de beherende rechtspersoon bedrijfsmatig kunnen worden geëxploiteerd. Dat betekent dat er op de investeringen wordt afgeschreven en dat er ook daadwerkelijk geld voor vervanging wordt gereserveerd. Verder zal er geld beschikbaar moeten zijn voor het jaarlijkse onderhoud en het runnen van de organisatie. De gemeente zal een groot deel van de exploitatiekosten voor haar rekening moeten nemen. Daarnaast levert het particulier initiatief een bijdrage.

10. Werving financiële middelen

Voor het werven van financiële middelen is het belangrijk om alle relevante informatie te verzamelen in een projectplan. Informatie over de wijk, de noodzaak van de te realiseren voorziening, de vrijwilligersorganisatie die de voorziening gaat exploiteren en de samenwerking met de gemeente. Verder het schetsontwerp met toelichting, de kostenbegroting, het financieringsplan en de exploitatiebegroting. U voegt dit projectplan als bijlage bij de verzoeken aan potentiële financiers (fondsen en sponsors).

11. Uitvoering

Wanneer de financiering van het plan rond is kunt u starten met de uitvoering. Soms zal blijken dat u de financiering niet geheel rond krijgt en zal het definitieve plan moeten worden aangepast. Of u zult de realisatie in fases moeten (laten) uitvoeren. In de planning is reeds geregeld welke werkzaamheden de organisatie zelf uitvoert en wat door anderen wordt gedaan. De gemeente zal bepaalde werkzaamheden uitvoeren en bedrijven zoals leveranciers van speeltoestellen zullen werkzaamheden uitvoeren.

Als het goed is zijn er inmiddels voldoende vrijwilligers geworven die allemaal een plekje binnen de organisatie hebben gekregen.

12. Beheer en onderhoud

Het deel van de organisatie dat zich inzet voor de realisatie van de speelvoorziening kan van tijdelijke aard zijn. Voor de exploitatie van de speelvoorziening zal echter een permanente organisatie moeten worden opgezet. Voor al die verschillende taken moeten voldoende vrijwilligers beschikbaar te zijn. U kunt ook de mogelijkheid voor formeel toezicht bekijken, hiervoor kunt u bijvoorbeeld gebruikmaken van werkgelegenheidsregelingen. Formeel toezicht biedt verschillende voordelen: de mogelijkheid om speelaanleidingen te plaatsen met een wat groter veiligheidsrisico, het inrichten van een verkooppunt en er is een vast aanspreekpunt.

13. Gebruiksovereenkomst

De belangrijkste afspraken voor het beheer worden gemaakt met de gemeente. De exploitatie van de speelvoorziening gebeurt immers in gelijkwaardig partnerschap met de gemeente. Alle afspraken die tussen de gemeente en particulier initiatief zijn gemaakt, worden vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst (bij voorkeur voor onbepaalde tijd). Deze overeenkomst wordt zo vaak als partijen dit noodzakelijk achten geëvalueerd.

Zaken die in een gebruiksovereenkomst moeten worden geregeld zijn onder andere: onder welke voorwaarden geeft de gemeente de grond in gebruik en in beheer? Wie voert welke werkzaamheden uit? Wie betaalt welke kosten van beheer, onderhoud en instandhouding van de speelvoorziening?

LITERATUUR

'Buiten is zoveel te beleven'

uitgave Stichting LANS, 1991, ISBN 90-70636-37-9,
te bestellen bij Bureau Speelruimte
fotoboek

Handboek veiligheid van speelgelegenheden

Vuga uitgeverij b.v., Den Haag
telefoon (070) 381 99 00, ISBN 90-5749-068-4

Het Speelruimtetweb

uitgave NUSO

Het Speelruimteplan

uitgave Stichting Ruimte, 1986, ISBN 90-346097-90,
te bestellen bij Bureau Speelruimte
Instrument voor planning

Kinderparticipatie Speelruimtebeleid

Uitgave PJ Partners en NUSO, 2003,
ISBN 90- 71381-39-0

Video 'Spelen in de architectuur'

productie NUSO
Laat zien waar en hoe kinderen spelen

Video 'Kinderen weten wat spelen is'

uitgave NUSO
Kinderen vertellen over inrichting speelruimte

Video 'Speelruimte, een blinde vlek in ontwerpend Nederland'

Beckers en Prent Producers, 1998,
telefoon (033) 469 99 31

Wenkenblad voor samenspel kinderen met en zonder handicap

Te bestellen bij NUSO

ADRESSEN

CMO Groningen

Wegalaan 3-5, Postbus 2266
9704 CG Groningen
telefoon (050) 577 01 01, fax (050) 577 64 93
e-mail l.moithukshung@cmogroningen.nl
www.cmogroningen.nl

Stichting Partoer

Natalstraat 7, Postbus 298
8901 BB Leeuwarden
telefoon (058) 234 85 00, fax (058) 234 85 01
e-mail info@partoer.nl, www.partoer.nl

NUSO

(landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie)
Koningslaan 101, Postbus 19204
3501 DD Utrecht
telefoon (030) 254 48 80, fax (030) 254 50 88
e-mail info@nuso.nl, www.nuso.nl

3VO

Postbus 298
1270 AK Huizen

Bureau Speelruimte

(Advies, onderzoek en ontwerp voor de woonomgeving)
Soesterweg 9, Postbus 449
3800 AK Amersfoort
telefoon (033) 465 32 70, fax (033) 461 75 83
e-mail speelruimte@spidernet.nl